

Joanot Martorell

Visat núm. 6
(octubre 2008)
per Pau Sanchis

Tirant lo Blanc, la gran obra de la narrativa del segle XV en català, la que més fortuna tingué i té, dins i fora del nostre àmbit lingüístic, amb traduccions a l'italià i a l'espanyol dutes a terme ja en el segle XVI, la va escriure un cavaller nascut a València entre el 1405 i el 1410 —segons les conclusions de Jaume Chiner— i mort el 1465.

Durant molt de temps Martorell ha hagut de compartir portades amb el nom de Martí Joan de Galba, considerat durant molt de temps autor parcial de l'obra. Darrerament, però, els especialistes en *Tirant lo Blanc*, començant per Martí de Riquer o Albert Hauf, autor de l'última i excel·lent edició filològica, defensen que la novel·la és obra només de Martorell, tot i que Hauf no és tan rotund com altres crítics en aquest punt.

Com ha explicat Llúcia Martín Pascual, Joanot Martorell provenia d'una família de la petita noblesa valenciana de la cort dels ducs de Gandia i de Martí l'Humà. La seua vida és la d'un cavaller bel·licós que s'enfronta per diversos motius amb altres cavallers. Aquests conflictes en molts casos no es resolien amb duels, sinó amb intercanvis de diners o de terres. És el cas, per exemple, d'Ausiàs March, que es va casar amb Isabel Martorell, i amb qui Joanot i el germà Galceran van mantenir un conflicte a causa del dot de la germana, que es va resoldre amb la cessió de Martorell de part de les seues terres. De molts d'aquests plets, com ara el que va mantenir amb el seu cosí Joan de Mompalau per l'honor de la germana Damiata, i en el qual va intervenir la reina Maria, o el que el va enfrontar a Perot Mercader, a Jaume Ripoll o a Gonçal d'Íxer, se'n conserva la correspondència, les famoses lletres de batalla, que són un testimoni fascinant de la mena de cavaller que era Martorell.

Martorell, a més, va viatjar a Anglaterra i va passar per Portugal. D'aquests viatges, el resultat literari en serà l'obreta *Guillem de Varoïc*, traducció d'un poema anglonormand (*Guy of Warwick*), que té el mateix argument que un *Guinus de Baruic* en llatí que es conserva a Lisboa. A Martorell també se li atribueix la novel·la *Flor de cavalleria*, de la qual només se'n conserva el començament.

En els anys posteriors, la vida de Martorell se'ns presenta plena d'incidents i d'empresonaments, així com d'estades a Barcelona i Nàpols amb motiu de duels o judicis. Martorell va acabar arruïnat després d'haver venut els seus senyories i va passar a dependre del prestador Martí Joan de Galba. De fet, el 1464, Martí Joan de Galba va rebre com a penyora el manuscrit de *Tirant lo Blanc*, que Martorell havia començat a redactar, sembla que a Barcelona, a la cort del príncep de Viana, quatre anys abans.